

רשות ניירות ערך

ISRAEL SECURITIES AUTHORITY

מחלקת תאגידיים www.isa.gov.il

עמדת סגל

עמדות סגל הרשות המובאות להלן הינן עמדות מקצועיות המשקפות החלטות ועמדות של הסגל בסוגיות הנוגעות ליישום דיני ניירות ערך. תוכן העמדות המפורסמות מנחה את הרשות והסגל בהפעלת סמכותם והציבור יוכל להשתמש בהן ולהחילן בנסיבות דומות.

א בכסלו תשע"ז

1 בדצמבר 2016

שאלות ותשובות להחלטה 4-99 (מעודכנת) בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות

של טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות

כספיים מתוקנים

רקע

1. בחודש מרץ 2012 פורסמה החלטה 4-99 (מעודכנת) בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים ועמדת משפטית 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות כספיים מתוקנים (להלן - "עמדת הסגל"). בחודש דצמבר 2013 ובחודש דצמבר 2016 פורסם נוסח מעודכן של עמדה זו¹.
2. כמתואר בעמדת הסגל, בחינת מהותיות של טעות הינה בחינה של מכלול השיקולים והנסיבות הרלוונטיים למקרה. פרק 2 לעמדת הסגל קובע פרמטרים לבחינת מהותיות של טעויות בדוחות כספיים, הכוללים ספים כמותיים כמו גם שיקולים איכותיים לבחינה. סעיף ג' לפרק זה קובע כי במקרים מסוימים, בחינה של מכלול הנסיבות לרבות מהות (nature) הטעות, עשויה להביא לסתירת הספים הכמותיים, היינו, להביא למסקנה לפיה טעות אינה מהותית, על אף ששיעורה עובר אחד או יותר מהספים הכמותיים. סעיף ד' לפרק זה כולל שתי דוגמאות להמחשת האמור².

1

http://www.isa.gov.il/Corporations/Staf_Positions/SLB_Decision/Reports/Documen/מפוקחים%20גופים/http://www.isa.gov.il/ts/IsaFile_8187.pdf

² שתי הדוגמאות לסתירת החזקה מתייחסות למצבים בהם טעות עברה את הסף הכמותי התוצאתי, ושאינה מהותית בהיבט האיכותי לאחר בחינת השיקולים האיכותיים כמפורט בעמדה, מובאות להלן בתמצית: (1) הרווח או הפסד (הנקי או הכולל לפי העניין) לתקופת הדיווח, אשר נתונה כוללים טעות שעברה את הסף תוצאתי, הינו נמוך ביותר ואינו מיצג את תוצאות פעילות התאגיד בתקופות קודמות, וכן אינו צפוי לחזור על עצמו בתקופות עתידיות; (2) טעות מהותית בדוחות כספיים לתקופת ביניים, אשר אינה מהותית ביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) של השנה אשר כוללת את תקופת הביניים, וביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) החזוי לשנה השוטפת בכללותה בה השפעת תיקון הטעות אמורה לקבל ביטוי.

3. פרק 4 לעמדת הסגל קובע קיום מנחים לעניין אופן תיקון דוחות כספיים הכוללים טעות מהותית. בהתאם לפרק זה, ככלל, מקום בו תאגיד גילה טעות מהותית בדוחותיו הכספיים, עליו להציגם ולפרסמם מחדש. ואולם, סעיפים א' עד ה' לפרק זה כוללים החרגות לכלל האמור, לרבות התייחסות לתיקון טעות מהותית במסגרת מספרי השוואה³ ותיקון טעות כהתאמה שאינה מהותית במקרה מסוים כמפורט בעמדה⁴.

4. ממועד פרסום עמדת הסגל ועד למועד זה, סגל הרשות דן במקרים רבים העוסקים בבחינת מהותיות של טעות, ובאופן תיקון דוחות כספיים בגין טעות מהותית. מטרת מסמך זה הינה לשקף לציבור את עמדות הסגל כפי שהתקבלו במספר מקרים כאמור.

5. יודגש כי ללא קשר לאופן תיקון הטעות המהותית, קיימות חובות דיווח החלות על תאגיד אשר גילה טעות מהותית בדוחותיו הכספיים כפי שדווחו בעבר (הגשת דוח מיידי בדבר קיומה של טעות כאמור, ומתן גילוי בדוח הדירקטוריון) וזאת בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970⁵.

מקרה א'

חברה גילתה טעות בדוחותיה הכספיים, אשר מהווה 7% מהגירעון בהון המיוחס לבעלים. לעמדת החברה, על אף שהטעות עוברת את הסף הכמותי המאזני, הטעות אינה מהותית, וזאת בשים לב לנסיבות המיוחדות ששררו באותה עת כדלקמן:

- הגירעון בהון המיוחס לבעלים היה נמוך מאוד ביחס לגירעון שאפיין את החברה בדרך כלל עד לאותו מועד, זאת מכיוון שעובר למועד הדוחות הכספיים החברה גייסה הון בהיקף משמעותי אשר צמצם את הגירעון (בחינת המהותיות נעשית בערכים מוחלטים).
- נוסף על כך, החברה אף עמדה רגע לפני הזרמות הוניות נוספות על ידי בעל השליטה אשר היו מגדילות את ההון בסכום משמעותי, אשר ביחס אליו סכום הטעות אינו מהותי.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא התערב בשיקול הדעת שהפעילה של החברה.

מקרה ב'

חברה גילתה טעות בדוחותיה הכספיים, אשר עברה את הסף הכמותי התוצאתי והיוותה 12% מהפסדי החברה לשנת 2014. לעמדת החברה, הטעות אינה מהותית מפאת הנימוקים הבאים:

- סכום הטעות נמוך (מאות אלפי שקלים);
- ההפסד המיוחס לבעלים לשנת 2014, נמוך בצורה חריגה מהסכום בערך מוחלט של רווח או הפסד לתקופות עבר אשר מאפיין את פעילות החברה בדרך כלל (זאת לאור הכנסות אחרות שנרשמו והוצאות מו"פ נמוכות מהרגיל).

עמדת הסגל: סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה.

³ סעיפים ב', ג' ו-ה' לפרק 4 לעמדת הסגל מתייחסים למצבים בהם ניתן לתקן, או לפנות אל סגל הרשות בבקשה לתקן, לפי העניין, טעות מהותית במסגרת מספרי השוואה של דוח שוטף (סעיף ה' האמור התווסף במסגרת עדכון העמדה מיוחדת דצמבר 2016).

⁴ ר' סעיף ד' לפרק 4 לעמדת הסגל.

⁵ בחודש מאי 2016 פורסם ברשומות תיקון מספר 5 לתקנות דוחות תקופתיים ומידיים, אשר מעגן את חובות הדיווח והגילוי בנוגע להצגה מחדש של דוחות כספיים בגין טעות מהותית, כפי שנקבעו בהנחיית גילוי בדבר הצגה מחדש של דוחות כספיים מיוחדת מרץ 2012.

מקרה ג'

חברה פועלת באמצעות חברות בנות וכלולות (להלן – "החברות המוחזקות") בתחום הנדל"ן המניב במספר מדינות בעולם. החברה לא כללה במסגרת דוחותיה הכספיים ביאור מגזרי פעילות, על אף היות כל אחת מהחברות המוחזקות מגזר פעילות כהגדרתו בתקן דיווח כספי בינלאומי 8, *מגזרי פעילות*. לעמדת החברה, טעות זו אינה מהותית, היות שהנתונים הכספיים של כל אחת מהחברות המוחזקות מדווחים לציבור – דוחות החברות הכלולות מצורפים לדוחות החברה, נתוני החברות הבנות כלולים בדוחות החברה ואף מדווחים לציבור בנפרד (חברות נסחרות), על כן, כל המידע אשר היה ניתן בגין כל חברה מוחזקת במסגרת ביאור המגזרים מדווח לציבור.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית. החברה כללה בדוחותיה הכספיים לתקופה העוקבת ביאור מגזרים כנדרש.

מקרה ד'

חברה גילתה כי לאחר מועד הדוחות הכספיים לרבעון שני 2015 ולפני פרסומו, בעל השליטה בה משך כספים ללא קבלת אישור בהתאם להוראות הדין. החברה לא נתנה לכך גילוי במסגרת הדוחות הכספיים. לעמדת החברה, אין מדובר בטעות מהותית היות שמדובר באירוע לאחר תאריך המאזן אשר אינו משפיע על נתוני הדוחות הכספיים של החברה.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה העדר גילוי בדוחות הכספיים בדבר משיכת כספים על ידי בעל השליטה (קל וחומר משיכה שאינה כדין), אינו מהותי. בהתאם לעמדת הסגל, בחינת מהותיות של טעות הינה בחינה כוללת של נסיבות המקרה, הן של פרמטרים כמותיים והן של פרמטרים איכותיים. בחינה איכותית כוללת גם בחינה האם הטעות נוגעת לפעולה בין התאגיד לבין בעל השליטה בו, האם הטעות עלולה להיות קשורה לפעולה שאינה חוקית, האם הטעות עשויה להשפיע על החלטות משקיעים בבואם לנתח את פעילות התאגיד וכדומה. בחינה של פרמטרים אלה במקרה דן מעלה כי העדר הגילוי בדוחות הכספיים הינו מהותי.

החברה תיקנה את דוחותיה הכספיים ופרסמה אותם מחדש.

מקרה ה'

חברה בת של חברת החזקות גילתה טעות מהותית מאוד בדוחותיה הכספיים לשנים 2012-2014, שמקורה באי סדרים, ואשר הובילה למחיקה של 30% מהונה העצמי של הבת. חברה האם וחברה הבת ציבוריות. חברה הבת ראתה בטעות כטעות מהותית ועל כן הציגה מחדש ופרסמה מחדש את דוחותיה הכספיים לשנים אלה. לעומת זאת, בחברת האם, הטעות לא עברה את סף המהותיות ביחס להון, אולם עברה את סף המהותיות ביחס לרווח לשנת 2013 בלבד. לעמדת החברה האם, על אף התקיימות החזקה הכמותית התוצאתית, אין מדובר בטעות מהותית בשל הנימוקים:

- טענת רווח מייצג - לטענת החברה האם, בחברת החזקות מסוגה, יש לבחון רווחיות מייצגת, שביחס אליה הטעות לא הייתה עוברת את הסף.
- סכום הטעות (עשרות מיליוני ₪) נמוך ביחס להיקפי פעילותה של החברה האם (סך נכסים והון עצמי של מיליארדי ₪), ועל כן במהות, הטעות אינה בעלת השפעה על ניתוח דוחותיה הכספיים.
- החברה הבת אומנם מדווחת כמגזר פעילות בדוחותיה הכספיים של החברה האם, אולם מגזר זה אינו מהווה את פעילות הליבה של החברה האם.

עמדת הסגל : סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה אין מדובר בטעות מהותית וזאת בשל הנימוקים הבאים :

- הטעות השפיעה באופן מהותי על רווחיות החברה לשנת 2013 (היותה 20% מרווחיות החברה לאותה שנה). באשר לטענת הרווח המייצג - בהתאם לסעיף 2(ד) לעמדת הסגל (4-99), סתירת החזקה הכמותית בטענה לרווחיות נמוכה שאינה מייצגת, אפשרית כאשר הטעות אינה מהותית ברמה האיכותית שלה. במקרה דנן, מתקיימים שיקולים איכותיים למהותיות בשים לב לכך שמקור הטעות באי סדרים. יתרה מכך, בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 8, *מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעינות* (להלן - "IAS 8"), דוחות כספיים אינם מצייתים לתקני דיווח כספי בינלאומיים אם הם כוללים טעות, אף אם אינה מהותית, שבוצעה במתכוון על מנת להשיג הצגה מסוימת של המצב הכספי, תוצאות הפעילות או תזרימי המזומנים של ישות.
- במסגרת הבחינה האיכותית של מהותיות הטעות יש לבחון, כחלק מהשיקולים המפורטים בסעיף 2 לעמדת הסגל, האם כתוצאה מהטעות יש השפעה על ניתוח מגמות ותוצאות פעילות העסקית של החברה, האם הטעות קשורה למגזר פעילות לו יש חשיבות בעת ניתוח הפעילות העסקית של החברה ורווחיותה ועוד. במקרה דנן התקיימו שיקולים אלה.

על כן, לעמדת סגל הרשות, הטעות הינה מהותית אשר מצריכה הצגה מחדש של הדוחות הכספיים לשנת 2013.

באשר לאופן תיקון הטעות – בהתאם לעמדת הסגל (4-99, 24-105), ככלל, דוחות כספיים יוצגו ויפורסמו מחדש בגין טעות מהותית, כאשר הדוח הכספי המוקדם ביותר שיפורסם מחדש הינו הדוח הכספי לשנת הדיווח האחרונה. היינו במקרה דנן – פרסום דוחות שנתיים לשנת 2014 ובמסגרתם תיקון מספרי ההשוואה לשנת 2013. ואולם במקרה זה, סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות מהותית זו במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר מועד פרסום הדיווח המידי בדבר הטעות המהותית, ומבלי לפרסם מחדש את הדוח השנתי לשנת 2014. זאת, בשים לב למכלול נסיבות המקרה בהן דוחות חברה הבת פורסמו במלואם, סכום הטעות נמוך ביחס להיקף פעילותה של החברה (מיליארדי ₪), והרווח לשנת 2013 אשר הטעות הינה מהותית ביחס אליו הינו נמוך באופן חריג. בנסיבות כאלה, פרסום מחדש של סט הדוחות לשנת 2014 לשם תיקון מספרי 2013 במסגרתו, אינו מוסיף ערך מעבר למידע אשר נכלל בדיווחים האמורים.

ברי כי תיקון הטעות המהותית בדוח השוטף האמור כולל את מתן הגילוי בדבר הטעות המהותית בהתאם להוראות IAS 8, והכללת הפניית תשומת לב רואה החשבון המבקר להצגה מחדש כקבוע בהוראות תקן ביקורת 72, *דוח רואה חשבון מבקר הכולל שינוי מהנוסח האחיד* (להלן - "תקן ביקורת 72").

מקרה ו'

חברה התקשרה עם מוסד בנקאי לנטילת הלוואה. הסכם ההלוואה קבע אמות מידה פיננסיות בהן מחויבת החברה לעמוד, כאשר במקרה של הפרתו, הבנק רשאי להעמיד את ההלוואה לפירעון מידי. ברבעון שני, שלישי ורביעי לשנת 2014, החברה הפרה אמת מידה פיננסית, אולם סיווגה את ההלוואה במסגרת התחייבויות לזמן ארוך חלף סיווגה במסגרת הלוואות לזמן קצר, וזאת בניגוד להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 1, *הצגת דוחות כספיים*. תיקון הטעות בדוחות רבעון שני, שלישי ושנתי לשנת 2014, הביא להעמקה משמעותית של יותר ממאה מיליון ₪ בגירעון בהון החוזר של החברה. לעמדת החברה, אין מדובר בטעות מהותית וזאת בשל הנימוקים הבאים :

- מדובר בטעות סיווג במאזן, ללא השפעה על הרווח וההון. לעמדת החברה, המדדים הרלוונטיים לתחום פעילותה הינם מדדים תוצאתיים ולא מאזניים.
- ההון החוזר של החברה ממילא שלילי ולכן אין להעמקת הגירעון השלכה מהותית על ניתוח מצבה הפיננסי, אשר לגביו נכלל ממילא גילוי מלא בדוחות הכספיים.
- אין רלוונטיות לתיקון הטעות היות שברבעון ראשון לשנת 2015 אמת המידה הפיננסית תוקנה ומשך במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון זה ההלוואה סווגה בהלוואות לזמן ארוך.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית וזאת בשל הנימוקים הבאים:

- תיקון הטעות העמיק בצורה משמעותית ביותר את הגירעון בהון החוזר של החברה, ומשך בעל השפעה על ניתוח מצבה הפיננסי. גילוי בדוח אינו מרפא טעות כמותית בדוח הכספי.
- בהתאם לסעיף 2(ו) לעמדת הסגל (4-99), בנסיבות מסוימות, טעות עשויה להיחשב כמהותית על אף העדר השפעתה על הרווח או על ההון של תאגיד, למשל במקרים של שינוי סיווג בין סעיפים שונים בדוחות הכספיים אשר עשויים להשפיע על יכולת המשתמשים לנתח את מצבו הכספי ותוצאות פעילותו של תאגיד. במקרים אלה, יש לבחון את מהותיות הטעות ברמה האיכותית. במקרה דנן, מדובר בשינוי סיווג המוביל להעמקה משמעותית בגירעון בהון החוזר כאמור, פרמטר הרלוונטי לניתוח מצבה הפיננסי של החברה על ידי משקיעים.
- באשר לטענת החברה לפיה המדדים הרלוונטיים לתחום פעילותה הינם מדדים תוצאתיים בלבד, סגל הרשות לא קיבל טענה זו - ניתוח מצב פיננסי וניליות של תאגיד מבוסס גם על ניתוח יחסים שוטפים מאזניים.
- באשר לטענת העדר הרלוונטיות של תיקון הטעות - בחינת מהותיות של טעות נעשית ביחס לדוחות הכספיים הכוללים אותה ועל כן שינוי תנאי ההלוואה ברבעון ראשון 2015 וסיווגה במסגרת התחייבויות לזמן ארוך בדוחות לתקופה זו, אינם רלוונטיים לניתוח מהותיות הטעות.

באשר לאופן תיקון הטעות - היות שבנסיבות המקרה דנן מדובר בטעות אשר השפעותיה ניתנות להבנה בנקל (השפעת סיווג על סעיף אחד בדוח על המצב הכספי), סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות זו כתיקון טעות מהותית במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר מועד פרסום הדיווח המידי בדבר הטעות המהותית, ומבלי לפרסם מחדש את הדוחות הרבעוניים אשר כללו את הטעות. ברי כי תיקון הטעות המהותית בדוח השוטף האמור כולל את מתן הגילוי בדבר הטעות המהותית בהתאם להוראות IAS 8, והכללת הפניית תשומת לב רואה החשבון המבקר להצגה מחדש כקבוע בהוראות תקן ביקורת 72.

מקרה ז'

חברה סיווגה במסגרת דוח תזרים מזומנים תזרים ממכירת קרקע, אשר סווגה כמלאי, כתזרים מזומנים מפעילות השקעה חלף כתזרים מזומנים מפעילות שוטפת. סכום התמורה ממכירת הקרקע משמעותי, ואף שינה את תזרים המזומנים מפעילות שוטפת מתזרים שלילי לתזרים חיובי. לעמדת החברה, הטעות אינה מהותית היות שמהווה טעות סיווג, אשר אינה משפיעה על הרווח או ההון של החברה.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית. בחינת מהותיות של טעות סיווג הינה בחינה של שיקולים איכותיים. במקרה דנן, הטעות הופכת תזרים שלילי מפעילות שוטפת לתזרים

חיובי מפעילות שוטפת, בפער משמעותי. כמו כן בנסיבות המקרה, החברה עמדה רגע לפני פירעון תשלום למחזיקי אגרות חוב, וברי כי לדוח תזרים מזומנים חשיבות רבה בנייתוח מצבה התזרימי של החברה.

באשר לאופן תיקון הטעות - היות שבנסיבות המקרה דן מדובר בטעות אשר השפעותיה ניתנות להבנה בנקל (השפעת סיווג בדוח תזרים מזומנים בלבד), סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות זו כתיקון טעות מהותית במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר מועד פרסום הדיווח המיידית בדבר הטעות המהותית, ומבלי לפרסם מחדש את הדוחות אשר כללו את הטעות. ברי כי תיקון הטעות המהותית בדוח השוטף האמור כולל את מתן הגילוי בדבר הטעות המהותית בהתאם להוראות 8 IAS, והכללת הפניית תשומת לב רואה החשבון המבקר להצגה מחדש קבוע בהוראות תקן ביקורת 72.

מקרה ח'

במסגרת בדיקה של סגל הרשות את דוחותיה הכספיים של חברה לרבעון שלישי לשנת 2015, התגלו מספר טעויות כדלקמן: (1) טעות ברישום הוצאות פחת - סכום הטעות אינו מהותי בהתאם למבחנים הכמותיים (הון ורווח); (2) טעות בהצגת הכנסה בדוח רווח והפסד על בסיס נטו חלף הצגתה על בסיס ברוטו - תיקון הטעות העלה את מחזור החברה ב- 10% אולם השפיע בשיעור של פחות מ- 1% על רווחיותה הגולמית של החברה לתקופה, ועל כן לעמדת החברה הטעות אינה מהותית; (3) טעות בדוח תזרים מזומנים אשר הגדיל את התזרים השלילי מפעילות שוטפת בעשרות מיליוני ₪. ואולם לא היה שינוי סימן בתזרים (היינו התזרים מפעילות שוטפת היה ונותר שלילי לאחר תיקון הטעות), ועל כן לעמדת החברה הטעות אינה מהותית.

עמדת הסגל: סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה סך הטעויות יחד אינו מהותי לדוחותיה הכספיים של החברה. בהתאם לסעיף 2(ז) לעמדת הסגל (4-99), כאשר מתגלות מספר טעויות, יש לבחון את המהותיות של כל טעות בנפרד, וכן של כל הטעויות כמכלול. במקרה דנן, יש העמקה משמעותית בתזרים שלילי מפעילות שוטפת, וטעויות בדוח רווח והפסד - גידול במחזור המכירות, קיטון בשיעור הרווח הגולמי וגידול בעלויות פחת. ועל כן השפעת כלל הטעויות הינה מהותית על דוחות החברה.

לעניין אופן תיקון הטעויות - החברה פרסמה דיווח מיידית בדבר הטעויות המהותיות ותיקנה את הטעויות כטעות מהותית במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוח לרבעון שלישי 2016, בהתאם להוראות סעיף 4(ב) לעמדת הסגל.

אשת קשר - יפעת פלקון שניידר, רו"ח, מחלקת תאגידיים

טלפון - 02-6556444; פקס - 02-6513160